

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JONSTRUPBOGEN

50DE BIND

1 9 7 3

REDIGERET AF BØRGE HJERMOV

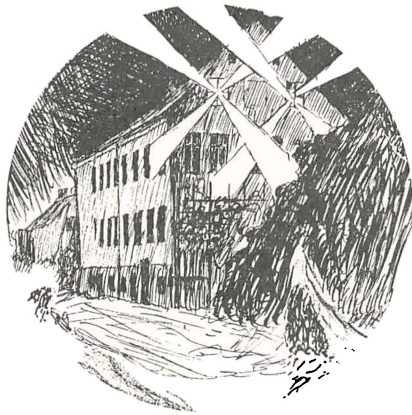

KØBENHAVN
JONSTRUPSAMFUNDETS FORLAG · ASGER BANG
STADAGERVEJ 44 · 2730 HERLEV

1973

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Vilh. Hellested: Man blader i hin bog	3
Stævne på Jonstrup	14
Per Mogens Hansen: Dimissionstale 19. juni 1972	15
Jonstrupsamfundets styrelse	22
Viktor Pedersen: Farvel til det gamle Jonstrup	23
Wilh. Thomsen: Af en kasserers erindringer	37
Jonstrupsamfundets love	39
Ønskebøgen	41
Nye lærere på Jonstrup	42
Per Nørr-Rasmussen: Læreruddannet efter 66-loven	43
Dimittender 1972	47
Regnskab	48
Kontingentforhøjelse	48

„Man blader i hin bog omhyggelig og finder MASSER der for sig —“

FRAGMENTARISK VURDERING OG CITERING AF DEN FØRTIDIGE SEKS BINDS FYRBOG

For nogen årtier tilbage kendte alle jonstruppere – i hvert fald af navn – de to lokale, håndskrevne bøger: *Fyrbog* og *Borgbog*. En hel del af borgerne havde også vundet større viden om dem ved lejlighedsvis at fordybe sig i deres brogede beretninger.

Når der her skal forsøges en skildring af FYRBOGEN, bør man erindre sig, at samtlige elevværelser på det gamle Sønderø-Jonstrup absolut ikke var lige fornemme. Der var – i borgernes øjne – en himmelvid forskel på Spirestaldens knejper og så rummene i Westend – eller Kavalersfløjen, som seminariets vestligste bygning meget betegnende kaldes i »De seks«. Øverst oppe i sydgavlen fandtes der to værelser, og når lyset i mørke aften- eller nattetimer skinnede ud herfra, sås det langt væk. Det kom således til at virke både vejledende og opmuntrende som lyskeglen fra et fyrtårn, mens f. eks. tilbagevendende jonstruppere i mulm og mørke mosedede hjemad fra sidste tog i Måløv. Af den grund opstod navnet FYRET. – Men Fyret lå jo dejlig fredeligt højest oppe – egentlig en lille afkrog af den jonstrupske verden. Støjen

fra neden nåede kun derop i en afdæmpet form, og man var ikke udsat for så megen tilfældig kammeratlig invasion som længere nede ved jorden; »for der var så mange trapper at gå op ad«! Derfor blev boligen på Fyret meget attråværdig, og man skulle gerne være i vældig god tid med at »abonnere« hos Spektus, hvis man ville gøre sig håb om engang at få residens heroppe i højheden.

I det herrens år 1905 fik Fyrets daværende indvånere J. P. Petersen og C. F. Hansen, populært kaldet Plus og Roland, den glimrende idé at oprette en »dag- og fremmedbog for knejpe nr. 39«, vel lidet anende, at denne Fyrbog skulle fortsætte 54 år frem i tiden. Fyret udgjorde på det tidspunkt et »tokammer-system«, eftersom indehaverne brugte det »varme« rum til opholdsstue og det »kolde« til soveværelse. Da seminariets ledelse omsider blev så spendabel, at der også bevilgedes kakkelovn i det »kolde« værelse, forvandlede Fyret til to separat-»lejligheder«. – Med beboelsen heroppe fulgte også den fine titel *fyr-mester*. Der var altså to af slagsen. Måske var det ham, på hvis værelse Fyrbogen senere stationeredes, der blev 1. fyrmester. I bogen møder vi ofte betegnelsen »reservecfyr-mester« og ligeledes flere gange »fyr-assistent«. Den sidste titulation betragtede den egentlige fyrmester dog i sin tid som en utidig diskriminering af hans kollega, og han foer straks i blækhuset for at fastslå, at der kun fandtes fyr-mest-re på Fyret. – I flere perioder – med års mellemrum – ændrede man noget drilsk benævnelsen og snakkede i stedet for om »fyrbøderne«. Forandring fryder jo! – – I 32 syntes de tvende »mestre« næsten at forveksle fyrtårn med fyrskib, idet de brugte henholdsvis grønt og rødt blus som ved styrbord og bagbord.

Allerede tredjedagen efter Fyrbogens start den 2. juni 1905 har Fatter sat sin betydningsfulde autograf i den – Stig Bredstrup, men heller ikke andet. Fyrmesteren forstår dog godt, at hans penneholder dermed har fået uhyre affektionsværdi, eftersom forstanderen har benyttet den hele seks sekunder!

Nu var bogen altså i gang, og det er ikke for meget sagt, at den ret hurtigt blev en *halvofficiel gæstebog* for Jonstrup – trods det beskedne ydre noget i retning af »Den gyldne bog« på Københavns rådhus. Men den blev meget mere end det! Den blev

et *forum*, hvor modsatte meninger hos seminaristerne skriftligt kunne brydes, ja ofte var den jo ligefrem en »skriftefader«, som borgerne betroede sig til i lyst og nød. Undertiden udkæmpedes der drabelige pennefejder i den – af årsager, som i dag forekommer os at være ligegyldige småtterier. – De skiftende fyrmestre forstod næsten altid deres pligt og ansvar over for Fyrbogen i dens egenskab af *dagbog*. De sørgede for, at ikke alene *skoleårets hovedbegivenheder* som fester, udflugter, studierejser og turneringer i boldspil eller skak optegnedes her; også adskilligt af *hverdagens dit og dat* noteredes til »amindelse«, f. eks.

- 1) når tårnuret for en gangs skyld gik helt rigtigt,
- 2) når Wudden præsterede det fast utrolige at komme for sent til timen,
- 3) når »menneske-klassen« havde »Fatteraften«, hvor han under stor begejstring læste Rudolf Bruhns idyl »Jonstruppere«,
- 4) når borgerne blev grebet af heftig lidenskab for modelegen yo-yo,
- 5) når det var godtgjort, at 23 % af afgangsklassen var officielt forlovet,
- 6) når Spektus adviserede våren ved at promenere med sommerhat, eller
- 7) når der meldtes alt udsolgt i sygeplejersker til lørdagsballet.

Derved kan »Borgens pulsslag« virkelig endnu fornemmes fra bogens blade.

Men Fyrbogen, denne prunkløse usædvanlighed i en lille reol på den højtliggende hybel, den gjorde til gengæld – stensikkert – Fyret til Borgens fornemste knejper og fyrmestrene til personer, der nok havde krav på deres medborgeres agtelse. – Den øverste trappe til Fyret blev engang hånende kaldt en hønsstige. Det var den slet ikke, men nok snarere noget af en rangstige. Det blev nemlig ikke alle elever beskåret at færdes husvant heroppe, men fortrinsvis dem, der havde fyrmestrenes sympati og fortrolighed. Det er derfor også sådan, at visse navne går igen i bogen – undertiden til trivialitet, medens andre overhovedet aldrig er prentet her.

De til enhver tid fungerende fyrmestre berømmes for deres *gæstfrihed*.

- Hør bare! »Når man til sold på Fyret går,
da altid højt humøret står;
thi der man alskens mundgodt får!«
- Eller: »Fyrmest'ren, lille friske fyr
med den bornholmske psyke,
har opfyldt pligten på sit Fyr
og fremkaldt jonstrup-hygge!«
- Eller: »At gæste Jonstrup med knejper og Fyr
er — nærmest at sige — et eventyr!«

Nogen af »disse fortræffelige fyre på Fyret« udtalte ligefrem ved deres tiltræden det ønske, at »et væld« af skrivelystne gæster ville finde vej op hos dem, og man er inderlig klar over, at Fyrbogens tilstedeværelse betød et kraftigt »gennemtræk« deroppe. Desårsag kunne der alligevel til hverdags komme lidt for mange til »fyraften«, og de gode »mestre« måtte så stundom gribe til en blid, men bestemt form for udsmidning. Ikke altid levnedes der forinden de uønskede tid til et par hastigt nedkradsede linier som i 32:

»Nu skal vi fyres, / for nu skal her tyres!«

Et års tid senere berettes der forøvrigt i bogen, at de stakkels fyrmestre altid kommer sidst i seng på seminariet, fordi bor-

gerne er så forhippede på at prente et par ord i den populære bog, at de på alle tider af døgnet søger op i »Fyrtårnet«, ja, nogle undser sig ikke engang ved – i »mestrene«s fravær – at bruge falske nøgler eller dirk for at skaffe sig adgang til den eftertragtede.

Eftersom skrivelysten altså har været så umiskendelig stor, er det intet under, at Fyrbogen i årenes løb har formet sig og nu udgør i alt seks bind, idet det egentlig femte under seminariets vagabonderende tilværelse synes at have forputtet sig for bestandig. De første fire bind er af samme format og ligner et overdimensioneret eksemplar af vor danske salmebog fra før århundredskiftet. Nøjagtigt udtrykt i centimeter: $17 \times 12 \times 5$. De sidste to er lettere håndterlige, dobbelt så store i formatet, men til gengæld ikke nær så imponerende af tykkelse.

Her bliver det desværre nødvendigt med et vemodigt indskud: Efter ferien 35 måtte Fyrbogen rømme sit oprindelige studested. Det digre værk var nu ikke mere at finde på Fyret, men »under uret«, hvorvel fyrmesterens titel dog ikke forandredes til urmester. Ville nogen herefter nyde de gamle »stemningsbilleder«, kunne det sjældent ske, uden at de irriteredes af borgurets lydelige tik-tak ovenover eller »øjlenisterne«s larmende pedalspil nedenunder.

Der er næppe tvivl om, at Fyrbogen ville være en *vældig arbejdsmark for en grafolog* med dens hundreder af forskellige skriftprøver. Det er en ren øjenslyst at betragte en stor del af bogen, fordi den opviser talrige eksempler på meget fin håndskrift med fuldendte bogstavformer, ensartet hældning og omhyggelig udførelse; men trist nok er der også altfor mange eksempler på det modsatte. Læser vi side op og side ned, får vi hele tiden i tankerne Gullivers rejse fra lilleputternes til kæmpernes land – i en sådan grad varierer skriftstørrelsen. En betydelig del af teksten er udført så »petit«, at et kraftigt forstørrelsesglas må synes en bydende nødvendighed for ældre læsere. I andre tilfælde er bogstaverne så unaturlig store og »fede«, at man forledes til at tro, de er frembragt med spidsen af penneskafte og ikke med selve pennen.

Glemmes må det forøvrigt ikke, at bogens første anselige periode var de gammeldags *stålpenes epoke*. Blev en sådan pen efter brugen lagt hen uden en penneviskers nyttige mellem-

komst, var den ikke hyggelig at gå i gang med igen, hvad de talrige blæksprøjtede og beklattede blade noksom vidner om. I bøgerne er der da også en morderlig mængde beklagelser over fyrmesterens elendige pen og defekte penneskaft, ja en »skribent« hævder, at »mester«s pen er lige så vanskelig at manøvrere som en tønne i Niagara. – Af skrivemidler har man endvidere gjort brug af gemen »bleistift«, bredtstregende farveblyanter og – efterhånden – moderne fyldepenne. Anvendelsen af disse sidste er dog langtfra ensbetydende med skønskrift, og hvad der er indført, »når det unge blod kogte over i kådhed og lystighed«, har selvsagt ikke højnet Fyrbogens helhedsudseende.

Da bogen hørte hjemme på Fyret og i alt væsentligt fik sine blade beskrevne her, er det indlysende, at ethvert optænkeligt rim eller ordspil på *fyr* tid efter anden blev »fyret af«, især hvis man var »fyr og flamme« for sagen. – Lige så sikkert er det, at en bog, som et sådant utal af gange blev hentet frem for at gennembladres og gennemtyres, omsider måtte befinde sig i en meget »løsrevet« forfatning. En læser er ganske forfærdet, for tænk! Da han uheldigvis tabte den på gulvet, tog det ham en stiv time at få den samlet sammen igen. Det ses også på de gamle gæstebøger, at de har været »stærkt invalide«, inden de efter en uhyre omfattende restaurering er gået over i pensionisttilværelsen, beskyttede af en solid læderryg. – Som et kuriosum kan nævnes, at da man i 1923 stod for at skulle anskaffe et tredje bind, skabtes den økonomiske basis for købet ved, at hver borger indskød et beløb på hele – 10 øre!! Tja! Sådan lå valutaen vel nok dengang – i hvert fald på »J.K.S.S.«.

Selvfølgelig udgør *indholdet* af »dette Fyrets uundværligste inventar og uadskillelige ven« en højst broget blanding af poesi og prosa, af skidt og kanel. En ikke ringe del af dem, der netop skulle skrive, har følt sig komplet idéforladte og har klogeligt nøjedes med at sætte deres autograf. En ung dame røber på en frisk måde sin uformuenhed:

»Jeg er desværre ikke »ånderig«. / Derfor jeg hel're holder kæften i!«

Selv en religionslærer på »Sem« må dokumentere sin øjeblikkelige tanketomhed sålunde:

»Jeg vil hellere ha' fjerde klasse i dogmatik end skrive i Fyrbogen!«

For dem, der på stående fod har »gjort vers«, er opfindsomheden tit betydelig bedre end både rim og versefødder. Ikke alle er i tide nået til følgende selverkendelse:

»Een ting er sikker: / Jeg er ikke lyrikker!«

Vil man ved at fremdrage forskellige »digtninger« fra Fyrbogen bevise dens *spændvidde*, er det nok i sin orden at begynde med et afskedskvad om »Øjet«, Jonstrups alfa og omega:

»Kranset af bøgenes ranke stammer
drømmer vor stille sø.
Minderne gløder med stærke flammer,
flammer, som aldrig kan dø.
Du har drømt din lykke her,
medens stjerner i det høje
hyllede i sølverskær
»Afrodites Øje«.

Her har du lyttet til bøgenes milde
sus i skærsommernatsvind;
her har en nattegal's skælvende trille
længslerne vakt i dit sind — —
Skal din længsels lyse hjem
mørknes under livets møje,
vil i mindet stige frem
»Afrodites Øje«.« (Kr.Kr.-18)

En jonstrupers forhåbninger og en andens minder tolkes varmt i to små vers:

»Å, gid det snart var vår! Thi efter den da kommer der snarlig vel en sommer, hvor puppen vinger får — — (R.B.-09)	»Jeg har ejet lykken her over al forstand! Ak, så rig, at aldrig mer jeg den glemme kan!« (Sk.L.-26)
--	--

Bunkevis af bidrag i enten fri eller bunden form er små »hjerter-suk« over forsømt læsning, dårlig eksamenspræstation eller uskrevne stile:

»Først nu ser vi grant,
at året, der svandt,
ku' være bedre benyttet,
så vi var bedre beskyttet!«

»Fagre ord
fryder censors hjerte.
Magre ord
har forvoldt mig smerte!«

»Herlig aften, en hyggelig stund;
den minded om gamle dage;
nok for øret og nok for mund!
Men ak, jeg har stilen tilbage!«

Hertil bør dog visselig føjes et par opløftende alternativer:

»Af glæde jeg græder: »Sorg skal sig til glæde vende,
Jeg er færdig med »Ræder«!« nu er jeg ved stilens ende!«

De rimede indslag er ret ofte *udmærkede gendigtninger* af klassisk poesi. Sommeren 1908: Læsestuens lækre oppudsning i lyse kulører ved beundret ung dames medindflydelse. Og »Blækberg« fornyer begejstret vor store »digter Andersen«:

»Rødt og gult og grønt for øjet svæver;
det er blomster, »Fatterdatter« strør.
»Fatter«! Får jeg Ellen, mens du lever?
Eller får jeg »Mutter«, når du dør?«

Jonstrups egen Erik Bøghs romance går heller ikke ram forbi:

»Og sneen den føg så vide om jord.
De fyrmestre sang da og brølte i kor:
Hør! Bøgerne kalder til tyring!

Men solen kom frem, og sneen forsvandt
— det samme med tyreleyen man fandt.
Hør! Bøgerne kalder til tyring!«

Og sluttelig – i erindring om gamle »Frederik« og om ældre »risters« muntre og virksomme liv med *spireplageri*:

»Om vådt, om koldt blev vandværksvandet sendt
ad fyrens ryg — til folkegavn og grøde.
Thi »vasket« godt er *spiren* halvt fuldendt.
Ja, meget gavnlige er en dygtig bløde!«

Som en rød tråd slynger sig gennem Fyrbogen en *vrimmel af jubilæer*

— For at mindes ungdomstidens spøg og latter
mødes vi ved Jonstrups mure atter! —

og jubilarernes navne på rad og række fortæller altid om fin tilslutning.

Bogens mest *imponerende autograf-mængde* gives af syv anseelige sider med 149 gamle borgeres navnetræk ved den formodede afsked med Jonstrup 12. december 1953.

Jonstrupper sprogets forandring og fornyelse registreres ligeledes af »Borgernes bog«. Her kun et eneste eksempel: det positivt forstærkende tillægsord. Omkr. 1907 er en vellykket tur eller ting altid »hof« eller »skarp«; men ti år senere dukker en ny gløse op: skrejber. Den bliver hurtigt uhyre populær og sætter hyppighedsrekord med ikke mindre end 17 forekomster inden for et snævert sidetal. Altså virkelig en *skrejber* nydannelse!!

Det er indlysende, at *unge piger* indtager en *betydende plads* i fremmedbogen. Bortset fra nærmeste familie kan damerne opdeles i fire kategorier: »kusiner«, seminariner, borgerinder og jenter + flicker. »Kusiner« er et dæknavn for de små veninder, som danselystne og skønhedsdyrkende »rister« indforskrev til årets store aften: efterårsfesten. Adskillige af disse søde væsener førtes til »højeste sted« for at navngive sig for efterverdenen. »Jeg tabte mit hjerte på Fyret,« skriver en lykkelig lille balfrøken åbenhjertigt. Ærgerligt, at der mangler et »Fortsættelse følger«.

Seminarinerne er elever fra Zahle og Femmer. Efter deres vellykkede førstebesøg herude 26. september 1917 blev seminarinedagen i lang tid en årlig begivenhed, og al den kvindelige ungdom kunne jo nok forårsage luende hjerter og ildnende tanker på manne-seminariet.

»Ser du en pige med brus i hår,
det være brunette, blondine,
har hun kokette øjne blå,
så gæt, hun er seminarine.

Er hun elskværdig og smuk og klog,
så dannet i væsen og mine,
taler hun øjnenes stumme sprog,
så tro, hun er seminarine.«

Denne romantiske hymne »dagen derpå« måtte selvfølgelig straks imødegås med et stykke ironiserende realisme; ellers ville det i hvert fald ikke være Jonstrup, som vi gamle borgere husker det.

»Og ser du et monstrum med hareskår,
 med teint a la Josefine,
 med papnæse, skæg og forlorent hår,
 så vid, hun er seminarine!«

Endnu en bitte »STEMNING« med samme motiv, men bare med ordløse tanker:

»Lasse violinen stemmer, / bruger dertil alle lemmer.
 Hvad mon dog hans hjerte gemmer? / Hvilke tanker mon han tæmmer?
 ZAHLE eller FEMMER??«

De københavnske ungmøer brød sig forresten slet ikke om betegnelsen seminariner, og de udlovede som præmie deres taknemmelighed for et nyt navn. En ualmindelig næsvis jonstrupper foreslog da »uha-uhaer«.

Den 17. dag augusti anno 1950 fik Jonstrup sine første »borgerinder«, idet der kom piger som elever. Fyrbogen konstaterer omgående forandring med det mandlige borgerskab: ingen ubarberethed, større omhu med påklædningen, bestræbelser for charmerende væsen. — Hurtigt forstod »mændene« dog også at udnytte damernes husmoderlige egenskaber. »Vi var inviteret på koteletter, men måtte først pille alle kartoflerne«, klager et par af pigerne over det prekære forlangende.

»Ildfulde sjæle ynder at fjæle sig ved vort bord. Dejligste skabning: <i>syning og lapning</i> <i>li'som vor mor!</i>	Herlige kvinder, lune veninder skæmter og ler. Langt ud på natten hør's deres skratten — Som de sig ter!«
--	--

Og så den fjerde kategori af Eva-døtre: i særdeleshed *norges-piger*. Fyrbogen af nyere dato rummer mange beviser på klassebesøg fra lærerskoler i f. eks. Hamar, Levanger, Oslo og Gøteborg. Indført med den sirligste og sikkert sødeste jentehånd lærer man:

»Der er et yndigt land —
 og som landet er, slik er og folket — yndigt!«

Eller:

»Flødegrød med rødt er *godt!*
 Rødgrød med fløde *bedre.*
 Den danske gæstfrihed er *bedst!*«

HYGGELIG TYREDJÆVEL
FRA EKSAMEN 1919.

Selv om man måske ikke kan kalde Fyrbogen rigt illustreret, op-
lives den alligevel af *adskillige bil-*
leder. I dens tidligste afsnit er det
hovedsagelig tuschtegninger og kun
enkelte akvareller eller fotos. Før-
ste bind alene rummer 71 illustra-
tioner, og langt de fleste er meget
talentfuldt udført. – En gennem-
gående figur er *tyredjævelen*, gerne
et skrækkeligt udseende væsen –
tydeligvis en slægtning af Mefisto-
skikkelsen fra middelalderkirker-
nes kalkmalerier – med horn og
hale og en overdådighed af fæle hår.

»Efter klassen ta'r vi fat,
ender først ved sorten nat
på at samle os en skat
af tyredjævlens rædsler.

Nattesøvnen er kun kort.
Som en hurtig jaget hjort
søvnens muse flygter bort
for tyredjævlens rædsler!«

»I gamle traditioner, i tusinde minder / det nye Jonstrup sin
fremtid finder!« spåede Kaj Bang i 1953. Det var for optimistisk!
Fyrbogen – selv en halvhundredårig »tradition« – måtte allerede
i 59 opleve finis. – De to sidste bind havde haft hver sin toårige
lakune. Den første forårsaget af en påtvungen udlændighed i
Ballerup, den sidste af bogens tornerosesøvn i arkivet, indtil den
blev eftersporet og befriet – og derpå installeret i et nyoprettet
»Fyr« hos »De lystige koner i Ørholm«. – Omsider lå den ud-
stillet i glasmontre for de lærerstuderende på storseminariet –
for så nu – med sine næsten 3800 normalsider! – at måtte »nyde«
et begivenhedsløst otium . . . på M i n d e s t u e n !

Efter at man i mange timer og ditto dage har gennemlæst
og gennemlevet Fyrbogens digre bind med hele dens kalejdo-
skopiske mangfoldighed af glæder og glædsind, overmod og mis-
mod, kådheder og sarkasmer, vers og vitser, goldkorn og guld-
korn, synes man, at det samlede resultat med fuld føje kan re-
sumeres i bare to ord. Netop de samme to ord, som Rudolf

Bruhn – med sønlig betagelse af vor gamle borg! – fæstnede i bogen, da han for allersidste gang havde den i hænde, nemlig

»PÅ JONSTRUP!«

Vilh. Hellested.

STÆVNE PÅ JONSTRUP

Lørdag d. 8. september 1973 holder Jonstrupsamfundet stævne på seminariet med følgende foreløbige program:

- Kl. 14.00: Kaffebord.
Generalforsamling.
- Kl. 15.30: Udflugt til »Øjet«.
Besøg i mindestuen.
- Kl. 18.00: Smørrebrød.
- Kl. 20.00: Underholdning.
- Kl. 21.00: Kaffe.

Dagsorden til generalforsamlingen 1973:

1. Formandens beretning.
2. Redaktørens bemærkninger.
3. Kassereren fremlægger regnskab.
4. Valg (Frede Enkegaard, Asger Bang og Hans W. Rasmussen er på valg).
5. Eventuelt.

Indmeldelse til stævnet sker ved indsendelse af 30 kr. til kassereren, lærer Asger Bang, Stadagervej 44, 2730 Herlev, (giro 1457) senest 1. september. De 30 kr. dækker 2 gange kaffebord og smørrebrød. Alle jonstrupperne er velkomne. Rutebil fra Lyngby og Klampenborg hvert 20. minut.

PS. Betaling for stævnet kan ske samtidig med betaling for årbogen!

DIMISSIONSTALE 19. JUNI 1972

Den dag og time, som De, vore dimittender, har set frem til med glæde og forventning, er nu nået. De skal nu tage det store spring fra at være studerende til selv at være lærere.

De har ofret mange tanker på den gerning, De nu skal til at øve, og mange gange har De spurgt Dem selv: Holder jeg nu mål med de fordringer, min fremtid vil stille mig?

Først den daglige praksis vil endeligt kunne give Dem svar og vise Dem, om De valgte rigtigt, da De gik ind til lærergerningen.

I den seminariehverdag, som De nu har forladt, har De oplevet en masse forskelligt.

De har oplevet fagenes kavalkade – undertiden med en følelse af tilfredshed og forståelse af den umiddelbare betydning, dette eller hint fag har, stærkest og klarest vel i praktikundervisningen. Lejlighedsvis har De vel også følt manglende tilfredsstillelse, når De følte, at dette eller hint fagstof ikke kom Dem ved.

Der har nok været gjort uret her og der. En læreruddannelse må nok vedvarende, også i et specialiseret samfund, være alsidig. Simpelthen for at De kan være skikket til at løse de umådelig alsidige opgaver, der stilles Dem. Dertil kommer, at man formentlig udvikles og modnes ved ethvert møde med fagstof, uanset om det ligger i centrum af ens interessefelt. Netop i de modtagelige ungdomsår får man en introduktion i et fag, som gør det lettere senere hen at fortsætte arbejdet. De ting, man har arbejdet med som ganske ung, vil leve skjult i en, og en lærer kan når som helst blive udsat for at skulle undervise i næsten hvilket som helst fag. Sådant former gerningen sig derude i den praksis, der venter Dem. Når De nu om lidt står med Deres eksamensbevis i hånden, kan De med god samvittighed over vel tilendebragt arbejde sige til Dem selv, at det første krav til Dem er opfyldt. De har uddannet Dem og er nu lovlig anerkendt til at måtte optage en lærergerning.

Men snart vil De opdage, at problemvægten forskydes. De vil opdage, at De er kommet ind i et arbejde, der stiller langt større krav til Dem, end Deres studietid har gjort. De vil opdage, hvor formidabelt vanskeligt det er at være lærer, og det føles dobbelt vanskeligt, fordi De kommer lige fra den vældige samfundsmæssige styrkeposition, som den studerende ungdom har i de moderne demokratiske samfund, hvor De måske er den stærkeste af alle grupper i kraft af antal og i kraft af, at De i en kritisk situation har alt at vinde og intet at tabe. Nu er De pludselig på den anden side, ofte ganske alene over for de mange. Nu er De den, der skal bære, og som har alt at tabe. Her – ude i arbejdet – skal det vise sig, om De slår til.

Der er mange måder at være lærer på. På enhver skole er der en lille gruppe lærere, som bærer skolen, en lille gruppe, som altid er med, hvor tingene sker, en lille gruppe, som hjælper til overalt. Vi husker alle denne type lærere fra vor egen skoletid. Vel, der er også andre grupper: en stor midtergruppe og en gruppe, der direkte trækker nedad; men omtalen af disse typer hører ikke hjemme på en festdag som denne og i en forsamling, hvor vi faktisk har de allerstørste forhåbninger om, at alle vil være med til at bære ude på Deres kommende skoler, således som De har været det i Deres fem seminarieår.

Lærerens kvalitet vil vise sig i den måde, på hvilken han passer sit arbejde, i hans flid. Alle steder kræves det, at man lægger alle kræfter og evner i sit arbejde; men i almindelighed kan man på en overraskende måde sige, at en lærer kun står ansigt til ansigt med sin egen ansvarsfølelse og pligtfølelse. Hans foresatte dels vil ikke og dels kan ikke gennemføre nogen indgående inspektion. Vi har vel alle dybt indgroet i vor bevidsthed troen på, at man til enhver tid for enhver pris skal ville tro på sine medmennesker, og derfor føler vi alle en ulidelig lede ved at skulle foretage kontrol af hinanden. Dette er skoleinspektørens rædsomme dilemma, og dette er årsagen til, at de let kontrollerbare ting som rettidig aflevering af indberetninger og præcision i ens gåen og kommen på skolen bliver noget så væsentlig. Det er den slags ting, der ligesom glider ind i iagttagersens focus, fordi han med vilje og velberåd hu fortrænger inspektion og kontrol med det egentlige arbejde.

Derimod er der en meget levende iagttagelse fra børnene. De kan synes en så ukritiske; men det er ikke rigtigt. Fordi man tror, at man betragtes ukritisk, kan man fristes til at bøje af, til at nøjes med at klare sig igennem. Men det er en fiktion, som blot beror på, at De ikke erfarer de virkelige reaktioner. Der er et meget stærkt krav til Dem om loyalitet over for Deres opgave igennem flid: i timen, i arbejdstiden i det hele taget, i forberedelsen derhjemme, så man holder sin evne på toppunktet, så man ved daglig forberedelse magter sit stof og ikke blot improviserer. Det kan vi skolefolk jo blive mestre i, og det er en farlig sag. En af vor stands farlige manifestationer er vor tilbøjelighed til at køre visse faste tankeforløb frem i visse faste stivnede former. Det er rudimenter fra vor arbejdsituation, og ikke noget lovende tegn.

Lærerens arbejde former sig faktisk på en måde, som man ellers kun kender i topstillinger i andre erhverv. Han er ukontrolleret og på mange måder suveræn. Hver eneste lærer i en kollegakreds har en stor indflydelse på hele vurderingen af skolen udefra. Denne vurdering udefra er af en yderst ejendommelig natur. Det er ofte børnenes domme og vurderinger, der i mange tilfælde glider uændret over til forældrene. Forældre, der måske i deres øvrige færden er til det yderste skarptskuede og

kritiske mennesker, kan lejlighedsvis være meget påvirkelige for deres børns vurderinger, og derfor kan man opleve disse emotionelle dønninger omkring forældremøder og forældresamarbejde, svingninger fra begejstring og til voldsom og uhæmmet ytret antipati. Årsagen er altså, at det er børnesynspunkter, der – idet de har bevæget sig ad den biologiske tilknytnings brede veje – er blevet voksenovertagne.

Men lærerens kvalitet viser sig også i forholdet til kredsen af kolleger. Intet ødelægger en skolegerning som opslidende kampe og stridigheder mellem en skoles lærere indbyrdes. Der sker også det med uhjælpelig sikkerhed, at hjemmenes sympati går tabt derved. Man gør sig simpelthen til nar i fuld offentlighed, hvis man ikke kan enes, og – som Søren Kierkegaard ikke just siger det, men mener det i sin kendte aforisme – at have latteren imod sig er det værste, der kan ske for en.

Kravet inden for kollegakredsen er først og fremmest usvigelig loyalitet indbyrdes, men også et krav om samarbejde, hjælpsomhed osv. Igennem talrige, ofte småbitte episoder skoledagen igennem skal læreren med sikker takt handle kollegialt og rigtigt. Det kan tit være meget svært, fordi man så ofte konfronteres med vitterlige uretsforhold. Men man må gøre sig klart, at man let kan udsætte sig for isolation i kollegakredsen, og det at blive isoleret i sin egen kreds føles meget tungt, vist nok langt tungere end kritik ovenfra eller fra børnene.

Det er også vigtigt at gøre sig klart, at det kollegiale forhold ikke har så dybe rødder, som man måske tror. Det kan være hektisk og glitrende som floraen i arktiske sommermåneder; men glemselen sænker sig ofte, så snart man er ude af kredsen.

Ofte har forholdet til børnene langt dybere rødder i sjælelivet i den forstand, at der ikke er tale om kortvarig blomstren, men kan være tale om hjerteforbindelser, der varer livet ud. Det er meget svært analyserbare bånd, der består imellem lærer og elev, og jeg skal indskrænke mig til at pege på disse båndes styrke.

Så er der hos den gode lærer loyaliteten imod skolens orden, som den kommer til udtryk i præcision med tid, med timens begyndelse, med føring af protokoller, karakterbøger, lister af forskellig art med videre. Denne præcision er en manifestation af noget sjæleligt, af en holdning til hele arbejdet. Den indebærer

respekt for medmennesker. Præcision er langt væsentligere end en hel kasse fuld af gode og kælnende ord, og læreren står midt i en verden, der på mange måder er en uordensverden, hvor han skal gennemføre menneskehedens evige civilisationsrobinsonade. Nu må De ikke misforstå disse præcisionsbetragtninger. Det er ikke moraliserende tale; men det er erfaringer fra tredive års skolevirksomhed.

Loyaliteten gælder også skolens fællesliv: dens fester, dens udflugter, dens morgensang, dens traditioner, alt det, som danner rammen om skolen, og som giver minder for skolens elever. Ordet tradition er ikke populært for tiden; jvf. for eksempel den adjektiviserende derivation *traditionel*; men i virkeligheden er alt kulturliv en støben i faste former af livets oprindelige kaos. Naturmennesket er ofte traditionsløst, kulturmennesket er traditionsbåret, og det, at tingene overleveres (som etymologien i ordet *tradition* jo er), er i virkeligheden en forenkling, er i virkeligheden med til at gøre livet mere overkommeligt for menneskene. Det er godt at lære vore børn at leve i traditioner, på samme måde som det er godt, at vort samfund er traditionsrigt.

Der er også loyaliteten imod det samfund, hvis embedsmand læreren er. Det samfund, som bestræber sig på at give os alle gode og trygge levevilkår. Det er jo for tiden højeste mode at kaste sig ud i den vildeste kritik af alt og alle. Det er nærmest en skam, som må ledsages af undskyldende smil, hvis man siger, at noget er godt. Det er en ødelæggende ting. Vel er kritik meget, meget væsentlig, jfr. ordets grundbetydning af at sondre, at skelne, at bedømme, men som grundholdning kan det føre til goldhed. Det er en fare, der truer mange mennesker og især de højtuddannede. Først og fremmest må man ikke misbruge sin stilling, som er stærkere, end man tror, til agitation over for umyndige. Læreren skal stå, hvor der bygges op, og ikke, hvor der brydes ned. De nedbrydende kræfter har en umådelig magt, og derfor mener jeg, at det er så væsentligt, at en lærer er et positivt og varmt menneske. Ingen vil naturligvis blot i mindste måde beskære lærerens ret til at tage parti for og stilling til ethvert samfundsspørgsmål. Det er simpelthen også hans pligt; men der er grund til at fremhæve, at læreren nok har mere pligt over for det, der samler, end over for det, der skiller.

Men vi kan komme endnu et skridt frem, hvor vi forlader de krav, der stilles til Dem, og går over til noget, der må udtrykkes som ønske: et ideal, den helt gode lærer. Vi må ønske for Dem, at den idealisme, som De alle i dag er besjælet af, må bestå også ude i den barske virkelighed, der venter Dem.

Hvad er det da for ideale krav?

Læreren skal holde af børn, og denne kærlighed til børn skal ikke så meget komme frem i ord og frem for alt ikke i kælen og sentimental snak, men manifestere sig således, at børnenes sande velfærd ligger læreren varmt på sinde. De reaktioner af emotionel art, som barnet fremkalder hos læreren, har ingen betydning som emotionelle manifestationer, men derimod i høj grad omsmeltet til iver og interesse for børnenes gode oplæring, deres fysiske velfærd, deres opdragelse til rettænkende, ærlige mennesker. Virkelig kærlighed til børn bryder ikke frem på overfladen, men ligger skjult i lærerens sind og viser sig i hans vilje til at forsøge at forstå dem i deres fortrin og fejl, ikke mindst de sidste. Læreren skal forsøge at finde frem til disse fejl, og her har den moderne børnepsykologiske forskning umådelig meget at lære os ved, at den kan vise os, hvor mange fejlbygninger der skyldes medfødte fejl eller milieufejl: dårlige forhold i hjemmet, hårdhed og underkuelse. Mange vanskelige børn dækker – som De alle ved – ved deres adfærd over sjælelige følger af sådanne forhold og prøver med hvileløs ve at skjule dem ved sære og tilsyneladende uforklarlige handlinger og adfærdsformer. Men også her vil De støde på svære vanskeligheder. De generationer af lærere, der begyndte at fungere i slutningen af trediverne og i fyrrerne, har som noget naturligt indlevet sig i disse synspunkter, der jo også i Deres ører har lydt som rene selvfølgeligheder, men har samtidig gennemlevet den ejendommelige handlingslammende effekt, som *tout-comprendre-c'est-tout-pardonne*-indstillingen kan have. Lykke til, kære dimittender både at forstå og at tilgive alt, men også at turde erkende visse kræfter som onde kræfter.

Så er der den for en lærer så vigtige egenskab, som kan udtrykkes i ordet takt – evnen til at vælge det rette middel i rette tid. Takt og dannelse er hverken viden eller ydre former og manerer. Takt er en fornemmelse for den menneskelige natur, dens

frygt, svaghed, forventninger og tilbøjeligheder. Takt er evnen til at sætte sig i andre menneskers sted. Takt er viljen til at tie, når sandheden kan virke sårende. Takt er indrømmelse af, at der er en mængde forskellige meninger, af hvilke ens egen kun er en blandt mange. Takt er blidhed, munterhed, oprigtighed. Takt går ganske på tværs af de skel, som grader af viden eller lærdom ellers sætter, og står i intim forbindelse med det egentlig menneskelige.

Det er almindeligt, at man i omgang med voksne mennesker lægger vægt på at undgå alt, hvad der kan såre og krænke, og sårer og krænker man et andet voksent menneske, kan man vente svar på tiltale. Nogle lærere mener ikke, at denne gode regel gælder, når det er børn, der er tale om. Mange gange tales der til børn i uværdige vendinger, og karakterbøger kan bære vidnesbyrd om manglende takt i de bemærkninger, man mener at kunne give skriftlig form: løgnagtig, doven osv.

Englænderne har et navn på denne taktfuldhed i ordet gentleman. En gentleman viser sin karakter i sin måde at hilse på børn på, i sin tak, når børn gør ham tjenester, i sin måde at tale til børn på. Eksemplets magt er her som andre steder meget stor og værd at agte på.

En anden væsentlig læreregenskab er humoren, der får livets mangfoldige skævheder til at fortone sig i et forsonet og forsonende skær. En mand, der ejer humor, ser det daglige liv, endog det lave og usle liv i spøgens og kærlighedens nye lys: alt, hvad der er til, har en fortryllelse for ham. Humor er med rette blevet betragtet som den poetiske skaberånds fineste fuldkommenhed, og på samme måde er humorens betydning for den pædagogiske skabelsesproces meget, meget stor ved sin umiddelbare vej fra menneskesind til menneskesind. Den, der savner humor har – lad så hans øvrige sjælelige gaver være, hvad de være vil – kun et halvt sind: et øje for, hvad der er oven over ham, ikke for, hvad der er rundt om ham eller neden for ham.

Det er i sandhed en svær og krævende livsopgave, De har valgt Dem, og det er således, at der venter Dem alle mange vanskeligheder og problemer forude; men disse vilkår, der i så eminent grad bliver Deres, er jo netop livets egentlige grundvilkår.

Bernhard Shaw har sagt: » Dette er livets sande glæde: at blive

anvendt til et formål, hvis storhed man selv erkender: at blive fuldstændig slidt op, inden man kastes på møddingen; at være en naturkraft i stedet for en febrilsk og selvisk lille klynkende klump af bekymringer, der beklager sig over, at verden ikke vil hellige sig den opgave at gøre en lykkelig«.

Til allersidst vil jeg imod sædvane knytte nogle enkelte personlige bemærkninger til den afsked, vi nu er midt i:

Det er en afsked med en lov, der var båret af ædle og frisindede menneskers tro på andre menneskers ædelhed og frisind, båret af en tro på, at menneskets drivkræfter kommer indefra og ikke udefra. En tillidserklæring ud over alle grænser: den eksamensfrie embedseksamen.

Loven tabte og er kastet bort; men vi fik lov til at tænke på den døde lov med kærlighed, fordi vi med disse to klasser oplevede et smukt og lydefrit samarbejde mellem et lærerkollegium, hvis perfektibilitet, evne til omstilling er imponerende, og en gruppe studerende, der mødte os med altid åben tillid, altid god vilje.

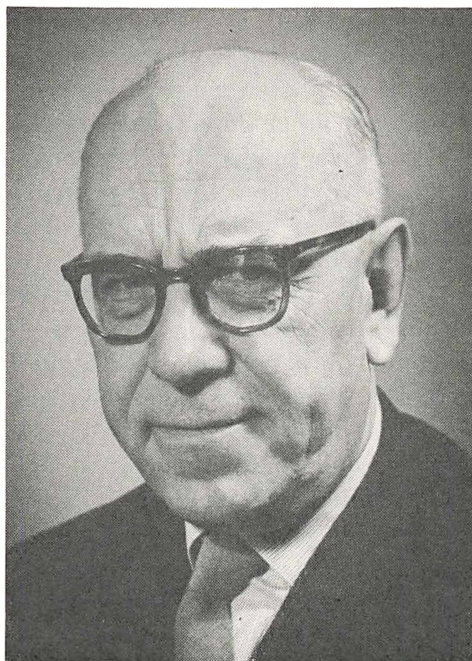
Vi vil her på seminariet mindes 54-lovens sidste årgang med varme følelser, mindes jer som venner af huset.

Per Mogens Hansen.

JONSTRUPSAMFUNDETS STYRELSE

Førstelærer Vilhelm Hellested, Hellested, 4652 Haarlev, formand; seminarielektor Frede Enkegård, Jonstrup Statsseminarium, Trongårdsvej, 2800 Lyngby, næstformand; lærer Asger Bang, Stadagervej 44, 2730 Herlev, kasserer; lærerinde, fru Gerda Winkler-Carlsen 4852 Guldborg; lærer H. J. Mortensen, Nørregårdsvej 5, Allerslev, 4320 Lejre; lærer Hans W. Rasmussen, Teglgårdsvej 843, 3050 Humlebæk.

Årbogens redaktør: Seminarielektor Børge Hjermov, Søndervej 70 B, 2830 Virum.

FARVEL TIL DET GAMLE JONSTRUP

Nu kommer jeg der aldrig mere, men i årene efter flytningen 1955 besøgte jeg af og til Den gamle Borg for at finde stof til Jonstrupbogen, som jeg redigerede. Man blev modtaget venligt af militæret, men de mange ændringer havde bevirket, at stedet var blevet fremmed for en. Man kunne endda ikke længere komme ind i skoven ad den fugtige sti bag Jonstruphøj, som jonstrupperne havde benyttet gennem hundrede år. Nu stoppede man op i Chr. Hauchs alle – ja, ét lærernavn er dog således blevet bevaret ved Jonstrup; de andre skal man til Ballerup og Værløse kirkegårde for at finde.

Fra min tidlige ungdom har jeg følt mig nært knyttet til Jonstrup seminarium. Allerede i min elevtid blev jeg den første elevrepræsentant i Jonstrupsamfundets styrelse. Senere fortsatte jeg med mellemrum i styrelsen, og i 20 år var jeg redaktør af år-

bogen. Herved kom jeg til at beskæftige mig med Jonstrupforhold og kom ind på at dyrke det kendte seminariums historie.

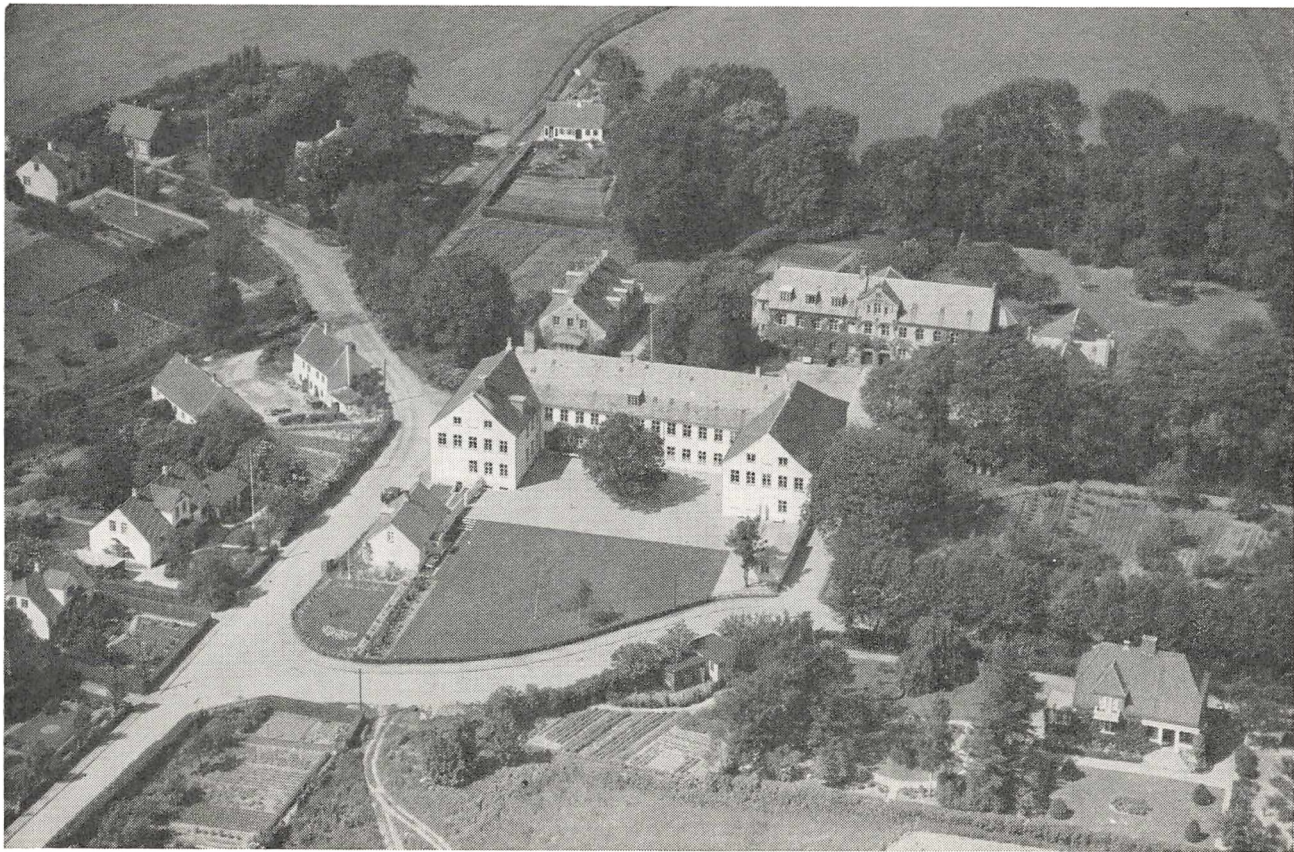
Alt dette er længst forbi, men netop nu da tiden var inde for mit holds 50 års jubilæum, er mine tanker gået til de fjerne år på Den gamle Borg, og jeg sender mine kammerater min hilsen ved at opfriske minder fra årene efter første verdenskrig. Kunne det tænkes, at også nogle af nutidens elever ville have interesse af disse glimt fra gamle dage?

Da Blaagaard seminarium ikke kunne fortsætte på Nørrebro, efter at bygningerne var blevet molesteret under englændernes belejring af København, blev det midlertidigt anbragt i den halvt nedlagte klædefabrik i Jonstrup, men anbringelsen blev i sandhed varig. På trods af mangfoldige forsøg på at få seminariet flyttet derfra kom opholdet til at vare i 146 år, og Jonstrup blev hurtigt det mest ansete seminarium i landet.

Den isolerede beliggenhed nær Søndersø omgivet af bakker, skov, fælle og mose gav stedet en egen stemning, som har påvirket slægt efter slægt. En næsten klosteragtig atmosfære hvilede over stedet: den dominerende hovedbygning med de strenge linier som ramme om et mandssamfund, hvor der studeredes flittigt, hvor orgelspil og korsang lød ud over haverne.

Professor Chr. Molbech fortæller, at han under en ensom spadseretur i Jonstrup Vang pludselig dumpede ind i dette samfund i skovbrynet og blev så betaget af hele milieuet, at han ønskede, han kunne leve her i fred og ro og studere langt fra verdens larm og ufred. Han opnåede det ikke; det gjorde derimod den unge Stig Bredstrup, som engang i 1880'erne aflagde et besøg hos nogle bekendte på Jonstrup, hvor han blev så grebet af stemningen, at han besluttede, han ville prøve at få sin livsgering her.

Jeg er selv en af de mange, der er blevet fanget ind af stedets trylleri ved første besøg. Det står endnu klart for mig, skønt det er henved 60 år siden, og jeg dengang kun var i konfirmationsalderen. Ved første verdenskrigs begyndelse aflagde jeg min broder, der var elev på Jonstrup, et besøg. Samværet med de muntre fyre var meget fornøjeligt, de talte et sprog, der var spækket med ukendte glosor, som havde en underfundig betydning, og de lod til at være vældig gode venner.

Det gamle Jonstrup.

Om eftermiddagen gik vi til skovs, og straks i skovbrynet lagde jeg mærke til elever, der med lærebogen for øjnene vandrede op og ned ad stierne. Det var de såkaldte peripatetikere, som på atheniensisk og altså også på jonstrupsk vis gik læsende omkring. Ja, enkelte sad endda oppe i de høje træer og læste. Længere fremme kom vi til nogle små skovsøer. Først til Rudolf Bruhns »Ene«, hvor de seks havde holdt til. Sjældent har jeg set så kulsort, klart vand. De høje graner rundt om forlenede det hele med en næsten katedralsk stemning. Nærved lå »Afrodites Øje«, hvor mindstenen endnu ikke var rejst dengang.

I udkanten af skoven ved den stille Ballerupvej nåede vi vort mål: traktørstedet »Per kone«. Her fik vi lækkert hjemmebagt franskbrød med smør og den tykkeste fløde, jeg nogensinde har fået. Under betalingen blev jeg klar over, at stedet slet ikke hed »PER kone«, men Pr. kone«, idet den venlige værtinde ikke var stiv nok i regning til at kunne sige, hvormeget det blev i alt, men sagde 45 øre pr. mand, så kunne gæsterne selv regne det ud. Ja vel, men da alle eleverne som kontubernaler betegnedes som koner, så var det forklarligt, at hun kaldtes »Pr. kone«.

Den glans, der for mig lå over Jonstrup efter mit første besøg, forsvandt egentlig aldrig helt. Jeg besluttede, at hvis jeg nogensinde skulle læse til lærer, måtte det blive der. Jeg blev optaget 1919, og dermed begyndte et afsnit af mit liv, som jeg altid har mindedes med glæde, ikke alene på grund af oplevelsen, men også af taknemmelighed over den udvikling, jeg gennemgik i disse ungdomsår.

Stig Bredstrup sagde undertiden til os på sine ældre dage: »Husk på, at I skal stige, jeg skal dale«. Nu da tiden er kommet til, at jeg skal dale, vil jeg lade tankerne gå tilbage til de fjerne år, da vi gjorde vore første spæde forsøg på at stige.

Manglende komfort

Det idylliske Jonstrup havde visse mangler, især på det sanitære område, og det skyldtes vel især alderen. Hovedbygningen var fra 1780, og i betragtning heraf havde den klareret sig godt imod tidens tand. Det var dog langt fra, vi klagede over mang-

lerne, og det skulle også bare have manglet, da vi jo praktisk taget boede der gratis. For undervisning, bolig med lys og brændsel, rengøring og pedelbetjening betalte vi 40 kr. om året, ja mange kun det halve. Kosten var seminariet uvedkommende; det havde Stig Bredstrup fået gennemført i en hård strid i begyndelsen af århundredet.

Ingen af de unge følte sig trykket af at bo under de primitive forhold, da vi ikke var forvante. Det var mest de få mødre, der kom på besøg, som var rystede over, at deres sønner boede under sådanne forhold. Min »kones« moder erklærede straks, at hun nok skulle få gulvet rent; det var dækket af et fast lag oliemættet snavs. Hver søndag kom hun i tre uger og skurede med stærke rengøringsmidler, men hun måtte opgive at nå ned til træværket. For øvrigt var det en ganske rar lydæmpende og også støvbindende gulvbelægning.

En eklatant forbedring var netop kommet på Jonstrup. Der var blevet installeret elektrisk lys, og dermed forsvandt en plage fra knejperne. Indtil da var der gået en advarsel fra slægt til slægt: pas på, at petroleumslampen ikke oser, for det fedtede lag lægger sig klæbrigt overalt og er umuligt at fjerne helt. Gå aldrig fra en tændt petroleumslampe – og det var jo næsten ikke til at overholde. Nu var det blevet anderledes, det elektriske lys strålede, men dog kun til kl. 12 nat, for på det tidspunkt blev der slukket overalt. Det kunne der ikke røres ved, selv om man fra det sidste tog først kunne nå frem kl. 1.

Generende var det også, at det elektriske lys jævnlig gik ud, men hurtigt opstod den smukke skik, at når det skete, greb eleverne violinerne og gik så i mørket rundt på gange og trapper og spillede melodier til sange, der havde noget med lys at gøre. Vi kaldte på lyset! Det spændte over salmer og sange ligefra »Lysets engel går med glans« til »Nu dages det brødre«, og hvis lyset blev længe borte, blev det til utrolig mange melodier.

Ved ankomsten til seminariet havde vi fået udleveret en lampeskærm mod et depositum på 3 kr., som vi ville få tilbage engang ved afrejsen. Vi var klar over, at skærmene meget let gik i stykker, og min »kone« og jeg besluttede derfor at prøve på at bevare den ved aldrig at berøre den eller tillade andre at gøre det. De fleste skærme røg snart, men vores holdt. Støvlaget på den

blev større og større, og i løbet af de tre år voksede der centimeterhøje totter på den, så den blev helt lodden. Sidste dag, da dimissionen var forbi, kom vi op på knejpen, og her greb min »kone« violinen for at spille en sejrshymne. Bang! der ramlede skærmen, som havde holdt i tre år. Nu knustes den en halv time, før den i triumf skulle have været afleveret hos Spektus.

Vi havde kun få udgifter. Langt den største var kosten, som vi betalte 55 kr. om måneden for. Den var spartansk, og med forbavelse opdagede jeg senere ved at studere Jonstrups historie, at maden i min tid var tarveligere, end den havde været, da der i 1870'erne og også senere var madoprør blandt eleverne. I virkeligheden anfægtede det os ikke særligt, at vi levede så tarveligt, for det var vi vænnet til i de sidste nøjsomme år under første verdenskrig. Kun syntes vi, det kunne blive lidt trivielt med stuvet kålrabi flere gange om ugen. Men så meget bedre smagte det, når man en enkelt gang blev budt på flæskesteg hos en af de omboende bønder, som sad godt i det i denne periode.

Nej, det som trykkede mere end noget andet, var brændselsmangelen. Den blev først rigtig mærkbar i efterkrigstiden, formentlig fordi tørveproduktionen var ophørt. Vi havde kakkellovne og fik i begyndelsen en lille spand koks daglig til hvert værelse, og det slog nogenlunde til. Senere fik vi en spand til hvert andet værelse, og derfor flyttede vi sammen og fyrede kun i opholdsstuen. Til sidst fik vi kun en halv spand til hvert andet værelse, og så frøs vi for alvor i en periode. Værst var det, når vi skulle skrive stil eller lave andre opgaver, for hænderne blev valne, så vi næppe kunne holde på pennene. I lang tid skiftedes min »kone« og jeg til at varme vore hænder på den elektriske pære.

I denne periode gik vi på rov i den mørke skov. I skumringen sneg vi os med kufferter og vadsække ud i Jonstrup Vang for at samle grankogler og små brændestykker til at fyre med. Det var forbudt, men skovens folk gemte sig bort, og inde fra sin have kiggede forstanderen blot overbærende efter os, skønt han dog også var sognerådsformand. Han har nok været noget forpint ved tanken om, at hans elever var tvunget til at klare sig på denne måde.

Det var vanskeligt at få koglerne tørret. De blev stablet oven

på en ovn, hvor der var kommet varme på, hvilket gav en slem luft i knejpen; men langt det værste var, at der kunne gå ild i dem. Så måtte ovnen overøses med vand, og der forestod en rengøring, som næsten kunne stå mål med den efter lampeosen i sin tid.

Med undtagelse af brændselskalamiteten ænsede vi næsten ikke de mangler og fortrædeligheder, vi kom ud for, og de gjorde i hvert fald ikke noget skår i vores glæde over at være med i det muntre liv på »Borgen«.

Afrodites Øje

På den tid, da der ikke fandtes radio, fjernsyn eller båndoptagere, som vi kunne hænge over, havde vi megen tid tilovers. Hvad foretog vi os i den? Vi spillede nok en del kort, og kortspillerne havde den fordel, at de engang imellem blev inviteret ud til kortspil hos bønderne og dermed til kaffebord med lækkert hjemmebag. Bønderne spillede altid Whist, Lhombre var ikke noget for dem, og bridge var først lige komme frem.

I sommertiden spillede fodbolden en stor rolle, og enkelte virkelig dygtige spillere dukkede op, men det var, ligesom fodboldspillet ikke var rigtig estimeret fra ledelsens side. Der blev ikke ofret mange kroner på denne sportsgren. Spillet foregik på en sumpet grund med temmelig langt græs, og den blev af og til overfyldt med høje muldvarpeskud. Engang gik vi til forstanderen med anmodning om at få marken forbedret. Han lyttede tålmodigt til vores tale om sportens betydning for ungdommen og gav et klart svar: »Sport er vigtig. Dyrk analyse, det er den bedste sport.« Nå, vort fodboldhold klarede sig altid fint, selv om spillerne under kampene blev noget muldede.

Endnu på den tid holdt mange af at strejfe omkring i naturen. Skoven, Søndersø, fælleden og moserne bød på mange rige oplevelser, for vi var alle biologiinteresserede. På Jonstrup havde vi den store fordel fremfor andre seminarier, at fremragende naturhistorielærere gennem over hundrede år havde plejet floraen i den vekslende natur, så der fandtes planter i massevis, deriblandt sjældne som bulmeurt, vibefedt, gøgeurt o.s.v.

Vi, der strejfede meget om, blev godt kendt med de fleste steder, og jeg blev derfor meget forbavset, da en bondemand i Vangen sagde til mig: »Nå, skal De ud til Apperdites Høj?« Jeg kendte ikke det sted, men han forsikrede mig om, at det gjorde jeg, for det var jo der, vi havde sat den store sten op. Så gik det op for mig, at han mente skovsøen Afrodites Øje, vort samlingssted i skoven. Den stedlige befolkning havde hørt navnet, men opfattet det som Apperdites Høj. Jeg gjorde ham opmærksom på, at det var navnet på en sø, men han mente, det var den lille bakke, hvorpå mindestenen blev rejst af eleverne i 1917.

Hvor var navnet Afrodites Øje kommet fra? Oprindeligt kaldtes søen, som i tørre somre blev en sump, for Sejdamms mose. Den kendte jonstrupper R. C. Mortensen, der var opvokset på Jonstrup, blev engang, da han i 1880'erne spadserede gennem skoven, så begejstret over søens klare vand, at han udbrød: Den er skøn som Afrodites øje, og således opstod søens navn. Senere, da det blev almindeligt med elevernes sammenkomster ved den, ville han have den døbt om til Mindesøen, men heldigvis slog denne ide ikke an. Søen beholdt det smukt klingende navn Afrodites Øje.

Desværre blev det smukke øje ofte tilsløret af andemad og andre vandplanter, og det blev nødvendigt at rense søen op. Da ikke andre ville gøre det, måtte jonstrupperne påtage sig det. De lånte en lille pram og redskaber hos skovrideren og har mange gange gjort søen ren og klar. Det var et meget morsomt foretagende, men kunne dog blive ret dramatisk. Således i 1921. Fire mand stod på prammen midt i søen og hev dynger af vandplanter op. Stemningen var høj hos tilskuerne, men den dalede brat, da den overlæssede pram pludselig begyndte at synke. Det gik ganske langsomt, og da vandet nåede til skulderen, sprang de tre, der kunne svømme, i vandet. Vi var rædselsslagne, da den fjerde forsvandt under vandet, men straks efter dukkede prammen, der nu var blevet lettet, lige så stille op igen, og den forulykkede kom uskadt i land.

De to gange om året, når eleverne drog samlet til Afrodites Øje, står for mange som deres elevtids højdepunkter. Ved skoleårets begyndelse blev de nye elever ved søen budt velkommen med tale og sang, for de var endnu gæster, som man var »Des«

med, men på tilbagevejen var man »Dus«, og de nye var reducerede til ynkelige »Spirer«. Efter dimissionen i maj tog vi afsked med Jonstruplivet ved »Øjet«. På vejen gennem skoven lød »Den gamle Borger«, den muntre tralasang, der helt fra Treårskrigen havde været Jonstrups kendingssang, som den gamle jonstrupper Erik Bøgh havde skrevet tekst til i 1890'erne. Fra den anden side af søen sang koret Rudolf Bruhns »Nu grønnes de Birke«, og til slut lød »Afskedskvartetten«. Det var betagende smukt og lidt vemodigt, for sandsynligvis ville mange af os ikke ses mere.

Isolationen brydes

Jonstrup seminariums afsondrede beliggenhed havde op gennem tiden medført, at det var kommet på afstand af den øvrige verden, der ligesom ikke rigtig kom det ved. Det havde nok i sig selv og var tilfreds med at få lov til at leve sit stille, pæne og flittige liv i fred. Da jeg kom til at beskæftige mig med Jonstrups historie, lagde jeg med forbavselse mærke til, at forrige århundredes rørelser kun havde sat sig ganske svage spor i jonstruperverdenen, kun som genlyd fra den store verdens larm. Jonstrup var en andedam, hvori der af og til blev skræppet op, især over maden.

Denne isolation blev brudt i min tid, da ringen omkring os blev sprængt – ikke ved angreb udefra, men ved et udfald fra Borgen. Det blev foretaget af den journalistisk begavede elev H. Bahne Jensen, og han gjorde det ved at udsende elevbladet »Vi og Verden«.

I nærværende artikel har jeg helst undgået at fremhæve enkelte personer, da det ville blive for overvældende at nævne alle de særprægede lærere og elever blandt os, men her vil jeg gøre en af undtagelserne. Den 24årige journalist, som allerede havde en karriere ved provinspressen bag sig, dukkede op på Jonstrup, fast besluttet på at ville være lærer. Skønt han færdedes beskedent blandt os, vakte han hurtigt opmærksomhed ved sine rige evner og indsigt i samfundsforhold. Hans første stil blev naturligvis læst op i klassen, for den var i særklasse, og for fremtiden

behøvede han kun at skrive stil, hvis han havde lyst til det. Han skrev dog trolig hver eneste stil med største omhu, hvad der unægtelig undrede os. Først langt senere indrømmede han, at han forud havde solgt alle stilene til provinspressen, som bragte hans betragtninger om emner som »Om dannelse«, »Veltalenhed«, »Sparsommelighed« o.s.v.

Han var flittig, men læste af princip ikke lektier eller lavede opgaver hverken om dagen eller aftenen, men gik op i kammeratlivet. Men klokken 12 nat, når lyset slukkede, tændte han sit stearinlys, som var sammensat af forskelligt farvede stumper, tog sin stive flip på og satte sig i en umagelig stol, for nu skulle der arbejdes, og det var en alvorlig sag. Oppe bag det svagt oplyste vindue på Westend blev der tænkt klare, også tit skarpe tanker, og sproget blev formet så fuldendt, at det vakte beundring dengang ligesom senere, da han i mange år var redaktør af »Folkeskolen«.

Nu besluttede han at bryde ringen om Jonstrup ved at udsende et elevblad, der ikke alene skulle bringe den ydre verden til os, men også prøve at give verden noget fra os. Der udkom dengang et kendt tidsskrift med navnet »Verden og vi«, så det navn kunne vi ikke så godt bruge til vort blad, men da vi byggede på samme ide, gav vi det navnet »Vi og verden«. Vi blev nu af Bahne Jensen lokket og puffet til at fremsætte vore tanker og meninger i bladet, og han opfordrede en række betydelige, toneangivende personligheder i samfundet til at skrive om forskellige emner i »Vi og verden«. Til vor forbavselse var de alle villige, og der kom det ene betydelige indlæg efter det andet, ja nogle af dem indlod sig endda i debat med os om tidens spørgsmål.

Bahne Jensen fik virkelig etableret en kontakt mellem de førende derude og os hidtil upåagtede seminarister, og vi kom i stadig højere grad til at føle os som en del af helheden. Bladet var højt hævet over Jonstrups tidligere vittighedsaviser, og vi følte overfor vor dygtige kammerat en taknemmelighed, som egentlig holdt sig op gennem årene, da han blev lærerstandens bannerfører. Det følte, som om Jonstrup blev et andet, da »Vi og verden« kom. Det første virkelige forsøg i seminariets historie på at bryde isolationen var lykkedes. Vi blev klar over, at der

var en verden på den anden side af Maaløv Bakke, som kom os ved allerede i elevtiden.

Den højere dimission

Skikke og traditioner, der i visse tilfælde bar præg af ritualer, har altid spillet en stor rolle på Jonstrup. I almindelighed så eleverne på alt sligt med en vis venlig overbærenhed, men når det kom til stykket, holdt vi godt nok traditionerne vedlige, ligesom vi uden at tænke over det benyttede det særlige jonstrupske sprog. Her skal ikke opregnes de forskellige gøremål, hvoraf nogle var ganske stemningsfulde, medens andre nærmest havde karakter af drengestreger; men en tradition hæver sig over alle andre både i ide og i udførelse: »Den højere Dimission«, og den fortjener nærmere omtale.

Den mand, der fandt på den, det siges at være den senere universitetsprofessor Kr. Kroman, der i 1860'erne var elev på Jonstrup, har forstået betydningen af, at det ikke alene var værdifuldt at samle viden i skolefagene, men at det var mindst lige så vigtigt at være gode, muntre kammerater i det snævre samfund, hvori vi var presset sammen i de tre år. De altfor alvorlige unge mennesker med deres særheder og de opblæste fyre skulle have knuder og knaster høvlet af, så de var til at holde ud at være sammen med. Seminarietiden skulle også give en uddannelse i godt kammeratskab, og resultatet vise sig ved den eksamen, som blev kaldt »Den højere dimission«, fordi den i kammeraternes øjne rangerede over den almindelige.

To fag var langt de vigtigste: gemytlighed og selvstændighed, og de talte derfor dobbelt. Alle karakterer var årskarakterer, og kun i gemytlighed var der mundtlig prøve. De øvrige karakterer spændte over mange færdigheder som disputerlyst, kurmageri, kortspil, æderi, ræveri (snyde fra timerne) m.m., det hele var så velovervejet, at det fineste gennemsnitsresultat ikke, som man kunne vente, var udmærkelse, da det ville betyde, at kandidaten var en lystig vittighedsmager med en vis soldefærdighed. Men på den anden side var det kedeligste af alt at dumpe og dermed blive stemplet som en tvær dødbider. Bedst var det at ligge midt

i med den rette fordeling af karaktererne. Bedømmelsen blev foretaget af tre udvalgte elever, som fik prædikatet »Professor ved den højere dimission på Jonstrup«. De fik et fornemt visitkort med denne betegnelse og havde forlods ug i gemytlighed.

Den højere dimission skal have eksisteret i henved 100 år, men der har været store spring. I perioder er den døet hen, men er så dukket op igen. Et højdepunkt nåede den i 1922, da der både blev skrevet doktorafhandlinger i gemytlighed og blev udstedt diplomer deri. På dagen – et par måneder før den rigtige eksamen – blev de tre professorer iklædt kjolesæt, som egnens bønder efter gammel sædvane stillede til rådighed for dem, og fra Maaløvgaard kom den flotte landauer med heste i skinnende seletøj og herskabsklædt kusk og befordrede os på traditionel værdig måde til eksamenslokalet. Det drejede sig kun om 30–40 meters kørsel fra Westend til Musiksalen, men ingen trak på smilebåndet af dette optog.

Selve højtideligheden tog lang tid, for professorerne skulle opponere ved de fire disputatser, overhøringen i gemytlighed varede længe, og dertil kom uddelingen af de kunstfærdigt udførte diplomer, hvoraf der endda var et dobbeltdiplom, nemlig for æderi og ræveri. Festen skulle slutte med et punchesold, men det ville ikke have været Jonstrup, hvis ikke en eller anden havde fundet på en spas. Han havde kommet en mild sovedrik i punchen, så vi måtte op på knejperne og sove et par timer, før vi kunne fortsætte gildet.

Utallige er beretningerne om, hvilken jubel eller undertiden bestyrtelse det har forvoldt rundt om i lærerhjemmene, når fædrenes Højere dimissionsbevis tilfældigt er dukket frem af en skuffe. Det skete også i ældre tid, at man rundt om i landet ved læreransættelser ønskede at få tilsendt en afskrift af dette bevis, men det var måske for at være sikre på, at den nye lærer kunne spille kort.

Efter flytningen fra det gamle sted faldt traditionerne efterhånden bort, og det kunne ikke blive anderledes, fordi de fleste var knyttet til stedet. Også Jonstrupsproget, som havde gennemvævet vor daglige tale, forsvandt, men jeg har det håb, at selv om alt det andet forsvinder, så må i hvert fald Den højere dimission bestå.

De lyse år

Er det rigtigt, at de tre år på Jonstrup i virkeligheden var så lyse og bekymringsfri, eller tegner de sig blot således i erindringen, fordi de har ungdommens friskhed og glans over sig. Da en gammel jonstrupper engang havde været højt oppe i sin lovprisning af stedet, sagde inspektør Benzou noget, som var meget rammende dengang: »Med Jonstruptiden er det som med forlovelsestiden. Alle priser den skønne tid, men ønsker, den snarest muligt får ende«. Vi havde haft glade dage, men priste os lykkelige, når vi kunne vinke farvel til Borgen fra Maaløv Bakke.

Hvordan var undervisningen på det højt priste seminarium? Ja, en ting er faldet mig i øjnene gennem mine studier i Jonstrups historie, og det er, at repetition af lærestoffet i tiden før eksamen ikke har foregået i timerne. Det almindelige i eksamensskoler var, at stoffet blev jaget igennem inden 1. februar, og så repeteredes på kraft indtil eksamen. Således aldrig på Jonstrup. Her gennemgik lærerne stoffet grundigt, således at det sidste afsnit af lærebogen først blev behandlet sidste skoledag. Repetitionen måtte eleverne selv om; lærerne var hævet over at skulle terpe med eleverne, for at stoffet skulle sidde fast. Herved opnåedes to vigtige ting: at stoffet blev grundigere gennemgået, og at eleverne følte sig behandlet som voksne mennesker, der selv måtte tage ansvaret for, hvorledes deres eksamen blev. Jonstrup, der i lange perioder blev betragtet som landets førende seminarium, fik ikke dette prædikat i kraft af de store eksaminer, men fordi dets elever besad større modenhed og selvstændighed, end det var almindeligt.

Forholdet mellem lærere og elever var godt, måske – med en enkelt undtagelse – lidt køligt. Der var afstand, og et dusforhold var utænkeligt. Flere af de store navne fra begyndelsen af århundredet var nu ældre folk, og et generationsskifte var i gang. Seminarieførstander Stig Bredstrup står for enhver, der har været undergivet hans myndighed, som en uforglemmelig skikkelse, enten man syntes om ham eller ej. Jonstrups historie rummer mange personligheder blandt forstandere, lærere og også elever. Måske er Bredstrup ikke den største, men han er ubetin-

get den, der havde størst format. Uden at gøre noget derfor var han den altdominerende person, hvor han var til stede. Stor i fortrin, men ikke uden fejl. Hans største svaghed var vel hans iltre sind, der jævnlig fik ham til at træffe altfor hurtige afgørelser. Hans dom faldt omgående, den var kategorisk, og den virkede derfor stærkt; men havde han handlet forkert, var han bestemt ikke bange for at indrømme det og ændrede omgående kendelsen.

Flest husker ham vel som den blændende taler, der holdt alle, selv de mest forbeholdne og kritiske, tryllebundne ved ordets magt. Han talte langsomt, klart og med vægt, hvert eneste ord med hjertets stemme. Bag efter kunne det undertiden være svært at gøre rede for indholdet af talen, men det gjorde ikke så meget, for tilhørerne havde haft en oplevelse og følte sig berigede. Når han dybt bevæget citerede salmeordene »Skin over Vang som en Morgen med Sang, Morgen i Maj, når det grønnes«, ja, så var vi i ånden i Jonstrup Vang med solstrejf gennem bøgene, med al vårens friskhed strømmende gennem sindet.

Stig Bredstrup var en oplevelse, det måtte selv de, der ikke kunne lide ham, indrømme. Han var ikke popularitetsjæger, men var dog glad for at blive mødt med sympati. En vinterdag, da han kom fra Maaløv, havde han set, at en elev på siden af hulvejen i sneen havde skrevet: Fatter = Tyran. Noget nedtrykt fortalte han os det, men klarede så pludselig op, idet han udbrød: »Nå, det var jo heldigvis skrevet i sne«. Når jeg slutter beretningen om mine seminarieår, der tegner sig så lyst i erindringen, er jeg klar over, at alle de fortrædeligheder, mangler og ærgrelser, der naturligvis har været, er ganske forsvundet, fordi de heldigvis har været skrevet i sne.

Viktor Pedersen.

AF EN KASSERERS ERINDRINGER

Kort efter, at jeg i 1933 overtog kassererhvervet efter Frigast Hansen, sagde en gammel jonstrupper til mig ved et stævne: »Bliv nu på posten så længe som muligt – det er ikke godt med hyppigt skiftende kasserere!«

Den opfordring har jeg fulgt, eftersom jeg blev på posten i næsten 40 år. – Men hvad får nu en til at blive ved så længe? Det er jo ikke honoraret, der virker så tiltrækkende. Mange faktorer spiller ind, og af det følgende fremgår vel nogle.

Daværende redaktør, R. C. Mortensen udnævnte mig egenrådigt til »sekretær«, og det blev til mange hyggelige skrivelser fra og til redaktøren. R. C. Mortensen havde sin egen form såvel i den flotte udskrift på de oftest selvgjorte konvolutter som i de originale vendinger, han anvendte i sine breve. Vi fik et særligt samarbejde, da vi dristede os til at afholde et jonstrupstævne for københavnere. Det blev ganske vellykket, men vakte nogen

kritik ved den påståede forskelsbehandling af jonstrupperne i og uden for hovedstaden, og det blev aldrig gentaget.

Samarbejdet blev fortsat under næste redaktør, Viktor Pedersen, hos hvem jeg fik det job som korrekturlæser ved årbogen, som jeg siden har beholdt. Kassebeholdningen var ofte nede på så lave tal, at jeg måtte bedrøve både Viktor Pedersen og hans efterfølger, B. Hjermov, når de kom med forslag om et større antal sider i årbogen.

Den meste tid som kasserer optoges af udskrivning af opkrævninger og fremsendelse af årbøger. Man lærte efterhånden sine »kunder« at kende og nikkede anerkendende, når de første giroindbetalinger indløb. Det var de mange hurtige og sikre betalere, der belønnedes med ekspres forsendelse af årbogen. Så var der de lidt mere træge, der ventede til næste lønningsdag. Der var dem, der ikke lod sig påvirke af girokortets manende ord om at undgå opkrævning, men omgående indløste den, når opkrævningen kom, og endelig dem, der af en eller anden grund havde tabt interessen og lod bogen gå retur. Det var hvert år spændende at se, hvor mange udsendte opkrævninger der gav resultat. En beskeden trøst fra retursenderne fik jeg ved at modtage de på konvolutten påklistede frimærker!

Spændende var det også at se, hvor mange af årets dimittender der meldte sig som medlemmer. Som årene gik, viste der sig desværre flere og flere »nitter« iblandt dem. Således bebrejdede en ung jonstrupper mig engang pr. telefon i ret kraftige vendinger, at jeg havde sendt ham en opkrævning, – han vidste da ikke af, at han var medlem. Heldigvis kunne jeg hente tilmeldingslisten frem og fortælle ham, at han egenhændigt havde skrevet sig på året før (måske i løftet stemning!) Han blev lidt stille og blev derefter udmeldt i bedste forståelse.

Jeg vil slutte med at ønske min efterfølger i embedet, Asger Bang, held og lykke til arbejdet. Samtidig vil jeg kraftigt opfordre medlemmerne til at lette kassererens arbejde ved at indbetale kontingentet hurtigt og godvilligt!

Wilh. Thomsen.

JONSTRUPSAMFUNDETS LOVE

1. Jonstrupsamfundets formål er at samle jonstrupperne om fælles minder og interesser på årsmøder, i lokalkredse, til særlige stævner på Jonstrup og ved at udgive en årbog.
2. Enhver, der er eller har været elev eller lærer på Jonstrup, kan blive medlem.
3. Årsmødet, der i almindelighed holdes på Jonstrup eller i København og så vidt muligt i august eller september, er Samfundets generalforsamling. Til denne har også kontingentfri medlemmer adgang, men uden stemmeret.
4. Samfundet ledes af en styrelse på 7 medlemmer, 6 valgt på 2 år på årsmøderne. Eleverne på Jonstrup vælger hvert år og for et år på særligt elevmøde et styrelsesmedlem af deres midte.

De 6 medlemmer vælges på årsmøderne sådan, at der i år med ulige tal vælges 1 repræsentant for lærerne på Jonstrup og 2 repræsentanter for København og omegn (Københavns amtsrådsreds). I år med lige tal vælges 1 repræsentant for København og omegn og 2 repræsentanter for det øvrige land.

Medlemmer, der er forhindret i personligt at deltage i et årsmøde, kan deltage i kandidatopstilling og valg på følgende måde: Senest 8 dage før årsmødet indsendes til styrelsen forslag til kandidater. Kandidater, som på denne måde har fået mere end 5 stillere, opstilles på årsmødet sidestillet med kandidater foreslået af tilstedeværende deltagere. Ved afstemningen medregnes stillerne som stemmer.

I år med lige tal vælges 2 revisorer til at gennemse regnskabet.

5. Styrelsen vælger selv sin formand, ligesom den selv fastsætter forretningsordenen for sit arbejde.

Til at redigere årbogen vælger den en redaktør, der i samråd med styrelsen råder for bogens indhold, fastsætter dens pris og hvor tit den skal udkomme, så vidt muligt hvert år.

6. Styrelsen fastsætter størrelsen af det årlige kontingent. Jonstrupelever, der ikke er personligt tilmeldt som medlemmer, er kontingentfri.

Styrelsen kan i årbogen fremsætte forslag til skriftlig afstemning blandt medlemmerne. Har et forslag ikke fået tilslutning fra mindst halvdelen af medlemmerne, skal det endelig afgøres på følgende årsmøde.

Styrelsen støtter oprettelsen af lokale kredse, der kan danne rammerne om festligt jonstrupsk samvær, og den stiller årbogen til rådighed for korte referater.

7. I tilfælde af, at Samfundet ophæves, forelægger styrelsen forslag for medlemmerne om anvendelsen af Samfundets midler.

Sådan vedtaget på årsmødet på Jonstrup 26. september 1942.

*P. Andersen. Jørgen Hegelund. Fr. Johansen. O. Kejser.
Aug. Lerche. Einar Nielsen. Wilh. Thomsen.*

I jubilæumsberetningen 71 blev ved en fejlhuskning de to gamle, ansete jonstruplærere Hans og Carl Mortensen nævnt som brødre, hvad de altså ikke var.

ØNSKEBØGEN

I Viktor Pedersens artikel: »Farvel til det gamle Jonstrup« omtales levende nogle af de traditioner, der var knyttet hertil. Én tradition nævnes ikke: turen til Frederiksdal. Den fandt sted ret snart efter sommerferien, altid til fods, med seminariets fane og tromme i spidsen. Dens formål var at byde de nyoptagne seminarister (»spirerne«), som lærerstuderende hed dengang, velkommen på Jonstrup. Naturligvis skulle »de nye« vise, hvad de duede til, så undervejs (i Lille Hareskov) blev de bedt om at kaste sten i »Ønskebøgen«. Kunne de klare prøven, ville det gå dem godt; hvis ikke, dumpede de til »spiredimis«, eksamen efter første klasse. – Da seminariet i 1950'erne optog kvindelige studerende, blev de naturligvis stillet på samme prøve; for dem gjaldt det dog ikke blot noget så prosaisk som at klare eller ikke klare spiredimis, men det langt mere betydningsfulde: at gøre lykke på Jonstrup. – Turen samlede altid mange deltagere blandt »spirerne«!

Med seminariets flytning forsvandt naturligvis turen til »Ønskebøgen«, men træet står der stadig, omend næsten fortæret af tidens tand.

NYE LÆRERE PÅ JONSTRUP

Grete Skafte, f. 27. maj 1929. Student fra Nakskov gymnasium 1948. Lærerek-samen fra Emdrupborg statsseminarium 1954 med psykologi som speciale. Ansat i Lyngby-Taarbæk kommune tilknyttet Engelsborgskolen fra 1955 til 1965. Cand. psych. 1964 og derefter skolepsykolog i samme kommune fra 1965 til 1972 tilknyttet Baunegårdsskolen. Fra 1966 timelærer ved Jonstrup statssemi-narium og fra 1970 timelærer i social-psykologi ved Danmarks Lærerhøjskole.

Hanne Andresen, f. 17. februar 1927. Student fra Roskilde Katedralskole 1945, forskellige jobs – det længst varende som husmandskone. Cand. psyk. 1971, klin. psykolog i Gladsaxe Skolevæsen januar 1971–august 1972. Ansat på Jonstrup fra 1. august 1972.

LÆRERUDDANNET EFTER 66-LOVEN

En vurdering af den nye læreruddannelses kvaliteter er vel på nuværende tidspunkt for tidlig, idet en sådan først vil kunne foretages gennem en sammenligning med den tidligere uddannelses praktiske betydning for folkeskolens udvikling. En sådan vurdering må altså vente. På nuværende tidspunkt er de første lærere efter 66-loven midt i deres »ilddåb« som nybagte lærere, og man kan begynde at overveje, hvilken betydning uddannelsen fik for den enkelte. Da dette må bygge på et subjektivt skøn, står de følgende synspunkter da også helt for undertegnedes egen regning.

Et tilbageblik på uddannelsesforløbet rummer 2 problemstillinger: 1) Uddannelsens omfang, struktur og indhold, og 2) Uddannelsens faktiske forløb på Jonstrup Statsseminarium.

En nyskabelse indenfor læreruddannelsen var kravet om kvalifikationer hos de studerende svarende til studentereksamen eller HF-niveau. Hermed bortfaldt de tidligere præparandklasser. Det er blevet hævdet, at dette indebar en »akademisering« af læreruddannelsen, samt at det ville uddybe den skæve sociale rekruttering til læreruddannelsen, idet befolkningen i områder med svag udbygning af gymnasieskoler og HF-kursus ville blive afskåret fra læreruddannelsen. Om disse synspunkter er berettigede, må på nuværende tidspunkt stå åbent. For undertegnede, der selv var blandt den første årgang af HF-uddannede, rejste sig endvidere spørgsmålet: Hvordan var HF-elevens forudsætninger for læreruddannelsen sammenlignet med studentens?

Her blev det min erfaring, at HF-uddannelsen ikke på nogle væsentlige områder stillede dens elever ringere end studenternes. Tværtimod syntes springet fra HF-uddannelsen til læreruddannelsen med dens fagtilbud, studiefrihed og placering af ansvaret for uddannelsens gennemførelse hos den studerende mindre end for studenten. Den vægt, man indenfor HF-uddannelsen har lagt på studieteknik, synes fuldt berettiget.

Det første studieår blev – forståeligt nok – præget af den efterfølgende 1. års prøve. Denne flaskehals indebar, at de studerende klart koncentrerede deres indsats omkring fagene: Dansk, regning, kristendomskundskab og i mindre omfang skrivning. Som en konsekvens heraf blev indsatsen i de øvrige fag tilsvarende mindre, hvilket kom til at præge undervisningen. Endvidere syntes det samlede antal fag at hæmme de studerende i at skabe det fornødne overblik over de forskellige emneområder, hvorfor undervisningens relation til folkeskolen syntes vanskelig at iagttage – et forhold som forøvrigt vedvarede langt op gennem uddannelsen.

66-loven indebar også ændringer på praktikområdet. »Græseperioden« bortfaldt. Den nye struktur – time- og periodepraktik – medførte en stigende utilfredshed hos de studerende. Årsagerne var flere. Timepraktikken gav ikke den forventede indsigt i et undervisningsforløb. Dels var perioderne for korte og dels medførte antallet af praktikanter, at den enkelte studerende i undervisningssituationen var fremmed for eleverne. Dette medførte, at timepraktikken mod sin slutning oplevedes som irriterende afbrydelser, og ikke som et værdifuldt tilbud til at afprøve den faglige og pædagogiske viden. Samme forhold var gældende for periodepraktikken. 4 ophold af 3 ugers varighed – oftest på forskellige skoler – gav ikke tilfredsstillende muligheder. Også her var praktikantantallet for stort og opholdet for kort. Yderligere belastedes praktikundervisningen af udtalelserne om egnethed efter 1. periode, og af delkaraktererne i praktisk skolegerning i 3. og 4. periode, idet den fornødne åbenhed i samarbejdet med praktiklærerne hermed svækkedes. Endelig synes praktikundervisningen ikke at have lettet den studerendes overgang til opgaven som lærer i folkeskolen. Alt for mange problemstillinger blev mangelfuldt belyst.

Efter 1. års prøven prægedes studiet af 2 hovedområder: 1) de pædagogiske fag: psykologi, undervisningslære, pædagogik og pædagogisk speciale, – og 2) liniefagene.

For de pædagogiske fag har det ofte været vanskeligt at finde de naturlige rammer for de enkelte fag. Ofte blev de samme problemstillinger fremdraget, og belyst gennem det samme materiale i de forskellige fag. Dette indebar selvfølgelig examenstekniske fordele, men medførte, at en del undervisningskapacitet syntes at gå tabt p.g.a. uhenigtsmæssige fagrammer. Da koordinationen mellem denne faggruppe og praktisk skolegerning endvidere viste sig vanskelig, blev fagenes forskellige teorier ofte vanskelige at vurdere i relation til folkeskolen.

Liniefagstilbuddene rummede store muligheder for den enkelte studerendes faglige uddannelse. Dels var undervisningstimerne antal anselige, og dels rummede de faglige rammer mulighed for fordybelse i de enkelte holds interesseområder. Dog syntes de fagdidaktiske problemer ikke tilstrækkeligt belyst. Folkeskolens fagområde burde i højere grad vurderes i relation til videnskabsfagene. Hermed ville de studerende blive bedre rustet til at overveje de forskellige undervisningsmetodiske tilbud.

Endelig bør de obligatoriske kursus og de mindre fag: Formning, sang og musik, legemsøvelser og håndgerning, nævnes. Fra starten skabte indholdet og fremlæggelsen af de obligatoriske kursus modvilje. Disse forhold må kunne rettes. De enkelte emneområders relevans for folkeskolen er vanskelig at betvivle. Derimod forekommer forskellen mellem sang og musik og de andre færdighedsfag (legemsøvelser, formning og håndgerning) uforståelig. Hvad berettigede sang og musik til at blive examensfrit i modsætning til de øvrige? At faget skrivning fik indflydelse på førsteårsprøven i modsætning til ovenstående forekommer også mærkværdigt.

Ovenfor er anført nogle overvejelser over studiets indhold og struktur. Af stor betydning for dets forløb blev de studerendes holdning til uddannelsen.

Her er det mit indtryk, at mange undervisningstilbud er gået tabt, idet mødefriheden ofte medførte, at undervisningsformer som f. eks. gruppearbejde blev umuliggjort, det svingende frem-

møde var årsagen. Dette medførte, at en stereotyp klasseundervisning blev den dominerende samværsform. Endvidere spildtes megen tid på gentagelser af allerede behandlede problemstillinger. Disse væsentlige problemer må man kunne forvente løst, efterhånden som man bliver fortrolig med studiets nye struktur, men dette må også indebære, at undervisningen tilrettelægges i overensstemmelse hermed.

De her fremsatte synspunkter er almene for hele læreruddannelsen, og man kan så spørge: Hvordan var det da at være studerende på Jonstrup Statsseminarium? Her må svaret afgjort blive positivt. Ingen af de omtalte problemer fik lov til at ødelægge Jonstrups hyggelige atmosfære. Vel nåede dønningerne af studenteroprøret også Jonstrup. Divergerende synspunkter mødtes, men nåede dog aldrig at ødelægge stemningen. Årsagerne er mange, nogle få skal her fremdrages. Jonstrup giver stadig indtryk af at være et mindre seminarium, dette indebærer, at de forskellige problemer kan overskues og løses, hvor de opstår, hvorved man undgår, at procedurespørgsmål o.l. hæmmer løsningen. Jonstrup besidder et nærdemokrati i ordets bedste betydning. At dette eksisterer, skyldes ikke mindst seminariets administrative personale, som på trods af den stigende bürokratisering af forvaltningen fik det hele til at køre.

Min konklusion må blive, at Jonstrup Statsseminarium på bedste vis tilpassede sig de nye rammer. Studietiden på Jonstrup blev ikke blot en periode, hvor man gennemgik sin uddannelse, men også – hvad der ikke er mindre væsentligt – en periode, hvor man sammen med lærere og studerende hyggede sig i det lune og imødekommende miljø.

Per Nørr-Rasmussen.

DIMITTENDER 1972

4-års linjen

Merete Alsøe	Allan Bäck
Margit Risum, f. Dalsgaard	Torkil Frederiksen
Jørgen Frode Gummesen	Henrik Førster
Gerd Hansen	Janne Alice Hansen, f. Jensen
Charlotte Bjørnskov Holm	Peter Rudolf Hansen
Jørgen Hoppe	Ingelise Elmøe, f. Løntoft
Ole Hvalsøe Hvalsum	Annette Lise Møller
Jan Toft, tidl. Bo Jackson	Karin Møller
Kenth Jakobsen	Allan Peter Sundby Nielsen
Anna-Lise Jensen	Flemming Georg Nielsen
Käthe Rytter Nørregaard	Vinnie Evelyn Franke, f. Nielsen
Sørensen, f. Jensen	Elna Margrethe Wåle,
Lillian Irene Jensen	f. Cvergaard
Thomas Jensen	Ella Thomsen, f. Petersen
Torben Georg Jørgensen	Inge Elisabeth Petersen
Alf Bruno Bach Kofoed	Stig Petersen
Frede Frouvne Knudsen	Thorkild Ranum
Jan Knudsen	Marianne Ryfos, f. Rystrand
Kurt Harreby Knudsen	Gitte Friis, f. Rørbæk
Peder Kristensen	Evelyn Schütz
Rudi Poul Landsdorf	Merete Susanne Schøbel
Kirsten Lisle Lindsel	Reinhard Schönfeld
Søren Vestergaard Mikkelsen	Lizzi Isenbecker, f. Skov
Anne Marie Boeg	Carsten Sørensen
Jytte Karin Pedersen	Gert Vessel
Steen Lundgren Pedersen	Ole Rosenquist Henriksen
Birte Warming	Jytte Vibeke Jørgensen
Winnie Funch Christensen,	
f. Pedersen	

REGNSKAB 1. JANUAR — 31. DECEMBER 1972

	Indtægt kr. ø.	Udgift kr. ø.
Kassebeholdning pr. 1. januar 1972	2 224 22	
Kontingenter	4 680 00	
Bogsalg til biblioteker	169 40	
Girorenter	63 08	
Fremstilling af årbogens 49. bind		5 764 30
Administration og redaktion		503 30
Tryksager, kuverter m. m.		271 02
Porto		470 00
Kassebeholdning pr. 31. december 1972		128 08
	7 136 70	7 136 70

Status:

Restgæld til bogtrykkeriet	1 000 00
+ kassebeholdningen	128 08
Jonstrupsamfundets gæld pr. 31.12.1972	871 92

Stadagervej 44, 2730 Herlev.

Asger Bang.

Regnskabet revideret, bilagene kontrollerede, og kassebeholdningen forevist.

Eigil Rasmussen.

Kontingentforhøjelse

På grund af de stigende udgifter ved udgivelsen af »Jonstrup-bogen« har bestyrelsen desværre fundet det nødvendigt at forhøje kontingentet til Jonstrupsamfundet til 25 kr. for almindelige medlemmer, 15 kr. for samgifte og pensionister. Forhåbentlig er medlemmerne indforstået hermed.